

האדם במרחב

גיאוגרפיה, שכבת ז

אזורים דלילי אוכלוסין

• אילו אזורים בעולם דלילים באוכלוסייה ?

– מדברים

– אזורי הקטבים

– אזורים הרריים

– יערות גשם

שיעור 7: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

מדבר

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של מדבר

■ מבט גיאוגרפי – רצועת המדבריות העולמית

■ שיעורי בית :

■ מצאו באינטרנט את מדבר סהרה / סחרה וענו :

1. היכן הוא נמצא?

2. מהי "תופעת המידבור" המתרחשת בו ומה

ההשפעה שלה?

3. איזו צמחייה יש במדבר זה?

שיעור 7: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

מדבר

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של מדבר

- המדברים תופסים כשליש משטח היבשה בכדור הארץ ורובם נמצאים באותו קו רוחב (30 מעלות).

שיעור 7: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

מדבר

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של מדבר

מדוע אי אפשר להתקיים במדבר?

שיעור 7: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

מדבר

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של מדבר

■ תנאי הטבע במדבר :

1. **כמות משקעים** קטנה מאוד (200 מ"מ) בד"כ רק בחורף.
2. **חום כבד** – 40 מעלות ויותר.
3. **טמפ' קיצוניות** – הבדלים גבוהים בין חורף לקיץ ובין יום ללילה.
4. **מחסור חמור במים** – בגלל החום ובגלל היובש.
5. **מיעוט קרקעות** הראויות לעיבוד – ברוב המדברים יש סלעים חשופים או חול.
6. **מיעוט צמחים ובעלי חיים** – לא יכולים להתקיים במדבר
7. **מקורות פרנסה** – רק גידול בע"ח שמסוגלים לשרוד (גמלים ועיזים).

שיעור 7: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

מדבר

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של מדבר

■ מדבר הנגב

■ אז איפה כן אפשר להתקיים במדבר ?

- 1. נאות מדבר – שיש בהם מים או קרובים לנהר.
- 2. סמוך לאוצרות טבע – למשל ערב הסעודית, בחריין, כווית, המפרץ הפרסי.

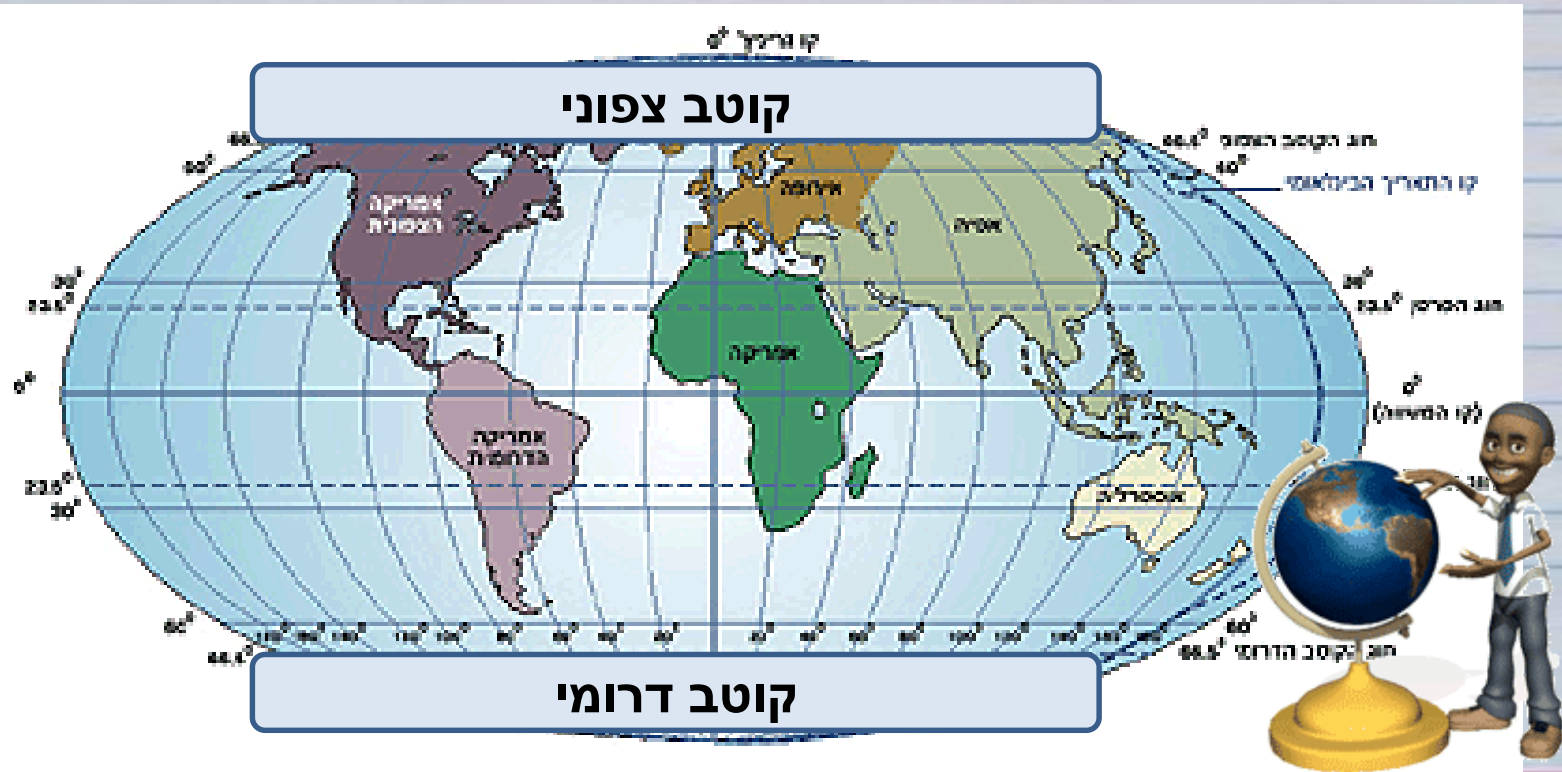

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

- אזורי הקוטב נמצאים בקצה הצפוני והדרומי של כדור הארץ, מעל קו רוחב 60 מעלות.

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב- סרטון ועוד אחד

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

■ בגלל תנאי הטבע יש מעט מאוד אוכלוסייה באזורי

הקוטב. מהם המאפיינים של הקוטב ?

גילי חסקין

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

■ המאפיינים של הקוטב ?

1. **טמפ'** : קור קיצוני – עונת חורף ארוכה, וטמפ' יורדות עד מינוס 40 מעלות.
2. **משקעים** : אזורי הקטבים הם מדברים קרים – יורדים שם פחות מ 100 מ"מ גשם, שזה מעט מאוד משקעים. רוב המשקעים שיורדים הם שלגים.
3. **קיפאון עד**: רוב אזורי הקטבים מכוסים קרחונים ורק לעונה קצרה בקיץ הם נחשפים.
4. **תופעות אור וחושך** – בקיץ יש אור רוב היום ובחורף חודשים שלמים בלי שמש – לילה אחד ארוך. הדגמה - רק בexplorer
5. **מיעוט צמחים ובעלי חיים** – קשה להם להתקיים בקוטב.

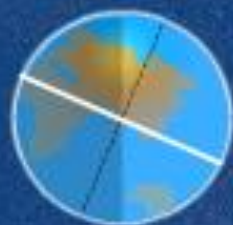
21/6- שיא הקיץ בחצי הכדור הצפוני ושיא החורף בחצי הכדור הדרומי.

21 ביוני

23 בספטמבר

21 בדצמבר

22 במארס

21 ביוני

21/12- שיא החורף בחצי הכדור צפוני

שיא הקיץ בחצי הכדור הדרומי

21 ביוני

23 בספטמבר

21 בדצמבר

22 במארס

21 בדצמבר

סרטון זוהר הקוטב

סרטון הזוהר הצפוני 2

זוהר הקוטב הוא אורות, לרוב ירוקים
ולפעמים גם אדומים, צהובים,
ירוקים, כחולים וסגולים, המופעים
בשמי הקוטב הצפוני או הדרומי.
האורות יכולות להופיע במגוון
צורות וגדלים, מרצועות צרות של
אור לקשתות, אדוות או וילונות
כבדים שמכסים את השמים בזוהר
מסנוור.

חגורת ואן אלן

התופעה מתרחשת כאשר נוצר בחגורות ואן אלן "עומס יתר" של חלקיקים שזורמים מטה בשדה המגנטי של כדור הארץ ומתנגשים במולקולות שבאוויר, בעיקר בחנקן ובחמצן שבאטמוספירה - באזור היונוספירה, וגורמים להם לשחרר אנרגיה בצורה של פליטת אור.

Aurora borealis over the North Pole
Photograph by Maria Stenzel

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

■ איפה כן אפשר להתקיים בקטבים ?

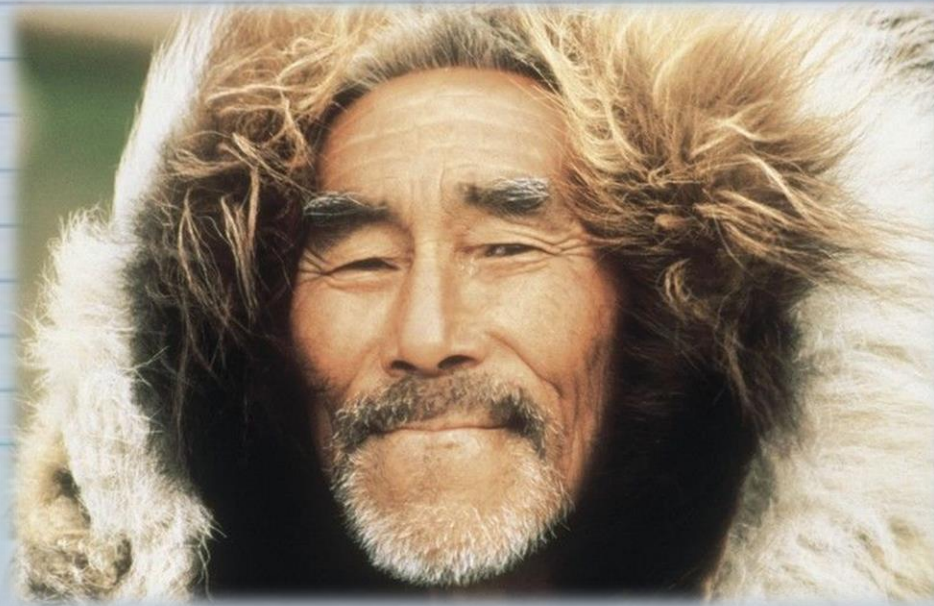

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

- איפה כן אפשר להתקיים בקטבים ?
- אסקימואים שעוסקים בציד ודיג וגרים בצפון סקנדינביה, גרינלנד, צפון קנדה ואלסקה.

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

- איפה כן אפשר להתקיים בקטבים ?
- אסקימואים שעוסקים בציד ודיג וגרים בצפון סקנדינביה, גרינלנד, צפון קנדה ואלסקה.

שיעור 8: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

קוטב

מטרת השיעור : להכיר את המאפיינים של קוטב

• שיעורי בית :

• חפשו מידע על אלסקה במדיה, וענו :

1. היכן היא נמצאת ? **לסמן על מפת העולם האישית.**

2. מה מספר התושבים באלסקה?

3. מהם תנאי האקלים באלסקה?

4. מהם משאבי הטבע באלסקה שכן מושכים אליהם תושבים ותיירים בכל זאת ?

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

- איפה משתרעים יערות הגשם?
- יערות גשם נמצאים בעיקר סביב קו המשווה עד קו הרוחב 25.

שיעור 6: – יערות גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

יערות גשם נמצאים בעיקר סביב קו המשווה עד קו הרוחב 25.

26.8.19
עולמון
590

אש באמזונס

מזה מספר ימים משתוללות שריפות ענק באזור האמזונס ומכלות שטחים נרחבים של יער טרופי (מימין). נציין שבכל שנה, בעונה היבשה פורצות שריפות באזור ופוגעות ביערות. לטענת המכון הלאומי של ברזיל השנה יש עליה חדה בכמות השריפות (משמאל).

הגורמים לשריפות לרוב מדובר ביוזמות מקומיות של חקלאים המכשירים את הקרקע שלהם לגידול חדש, או מבראים שטחי יערות נוספים כדי שישמשו למרעה, בעיקר לצורך גידול בקר לבשר. או לצורך כריה וניצול מחצבים.

ההשלכות פגיעה קשה ביערות הטרופיים שהם "הריאה הירוקה" החשובה ביותר בכדור הארץ. יערות האמזונס קולטים CO_2 ומייצרים כ-20% מהחמצן באטמוספירה.

ברזיל יצאו אלפים לרחובות והם מאשימים את הנשיא בולסנרו בשריפות. לדעתם ההקלות המשמעותיות הניתנות לחקלאים ולכורתי עצים האיצו את השריפות. מנגד מאשים הנשיא את ארגוני הסביבה בהצתה מכוונת של יערות שנועדה לערער את שלטונו. צרפת ואירלנד איימו בסנקציות כלכליות על ברזיל ומדינות נוספות בעולם קוראות לבולסנרו לפעול. בינתיים הודיע הנשיא כי הוא שולח את הצבא לסייע בכיבוי השריפות.

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

• מהם המאפיינים של יערות הגשם? יערות גשם – סרטון

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

• מהם המאפיינים של יערות הגשם ?

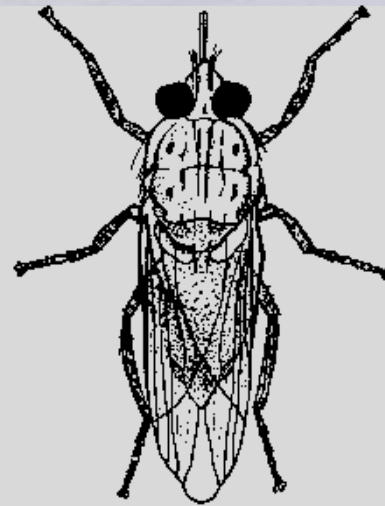
1. **אקלים** טרופי – טמפ' גבוהות כל השנה.
2. **משקעים** : גשמים רבים כל השנה ולחות גבוהה מאוד.
3. **נהרות** גדולים ועשירים במים.
4. **צמחייה** עשירה מאוד. כמחצית ממיני הצמחים בעולם נמצאים ביערות גשם אלו. היער סבוך וקשה לעבור בו, וגם קשה לגדל שם חקלאות.
5. מינים רבים של **בעלי חיים** – לא קל לחיות בסביבתם, מה גם שיש הרבה חיידקים וטפילים – כמו היתוש אנופלס שגורם למלריה והזבוב טסה-טסה שגורם למחלת השינה.

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

• מהם המאפיינים של יערות הגשם ?

5. מינים רבים של בעלי חיים – לא קל לחיות בסביבתם, מה גם שיש הרבה חיידקים וטפילים – כמו היתוש אנופלס שגורם למלריה והזבוב טסה-טסה שגורם למחלת השינה.

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

• מה פירוש המילה "בירוא" יערות הגשם?

"כריתה או שריפה של עצי יער במטרת לפנות שטחי קרקע ולנצלם למטרות אחרות כגון חקלאות ומרעה, הפקת מחצבים המצויים בשטח היער, שימוש בעצי היער כחומר גלם לתעשייה, לבניין ועוד..."

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

- **תאר את הקשיים באזורים אלו:**
- **צמחייה סבוכה המקשה על המעבר והפיתוח.**
- **טמפרטורות ולחות גבוהות לא נוחות לאדם.**
- **תנאים אלו מאפשרים התפתחות של חיידקים הגורמים למחלות קשות, כגון מלריה ומחלת השינה.**

שיעור 6: מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין – יערות

גשם

מטרה : להכיר את המאפיינים של יערות הגשם.

• **מהי שיטת חקלאות הנדודים?**

שיטת עיבוד חקלאית, הנהוגה באזורי יערות הגשם הטרופיים.

בשיטה זאת החקלאים מעבדים כמה חלקות קרקע במחזוריות: הם מבראים חלקת יער ומעבדים אותה, וכשהקרקע מידלדלת הם "נודדים" לחלקה אחרת, מבראים ומעבדים אותה, וכך הלאה.

שיעור 9 : מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

הרים גבוהים

• מטרה : להכיר את מאפייני ההרים הגבוהים

שיעור 9 : מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

הרים גבוהים

- **מטרה : להכיר את מאפייני ההרים הגבוהים**

- מהם המאפיינים של הרים גבוהים ?

שיעור 9 : מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

הרים גבוהים

• **מטרה : להכיר את מאפייני ההרים הגבוהים**

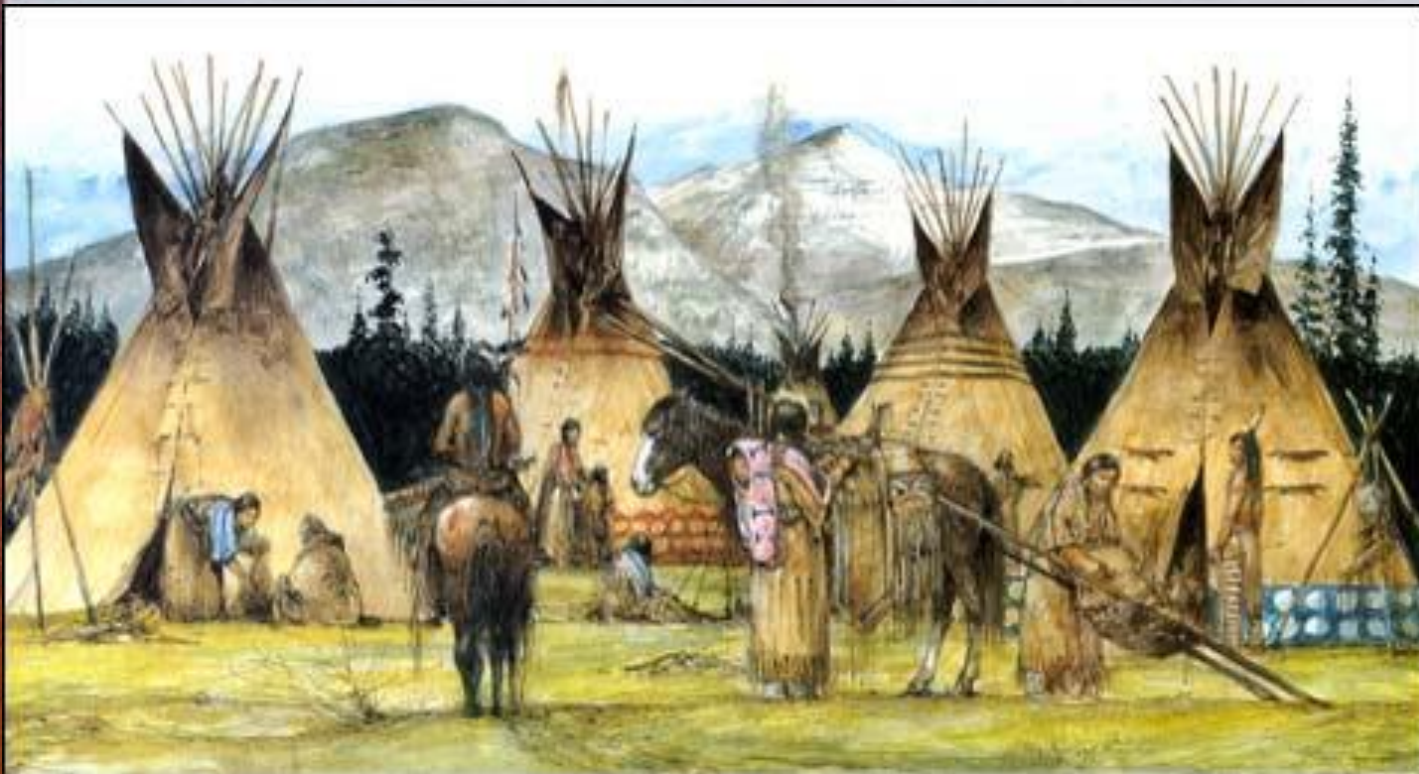
• **מאפייני הרים גבוהים :**

- נמצאים בהרבה מקומות בעולם, לא לפי קו רוחב
- ככל שהאזור גבוה יותר כך תנאי החיים בו קשים יותר.
באזורים שגובהם עולה על 4,000 ק"מ כמעט ואין אוכלוסיית קבע (האם אפשר לגור בחרמון?)
- מדרונות תלולים
- טמפ' נמוכה יותר ויותר ככל שעולים בגובה
- הצמחייה מתמעטת ככל שעולים בגובה
- כמות החמצן קטנה ככל שעולים בגובה

שיעור 9 : מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

הרים גבוהים

- מטרה : להכיר את מאפייני ההרים הגבוהים
- מי כן מצליח לחיות בהרים גבוהים ?

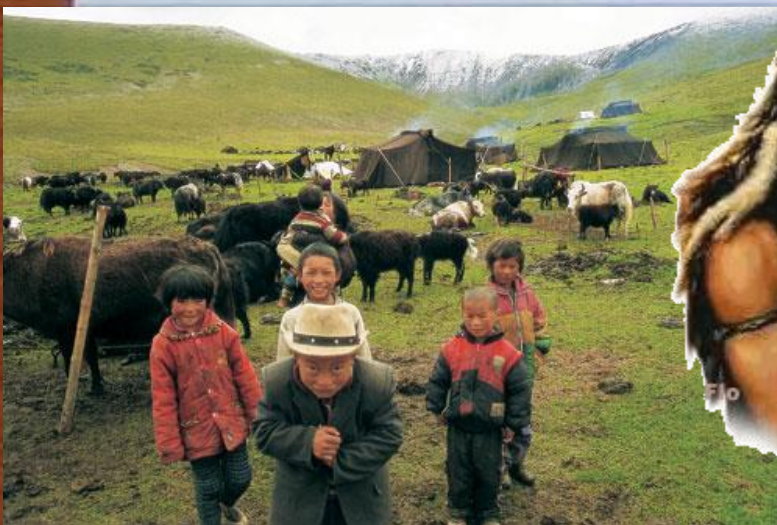

שיעור 9 : מאפייני אזורים דלילי אוכלוסין

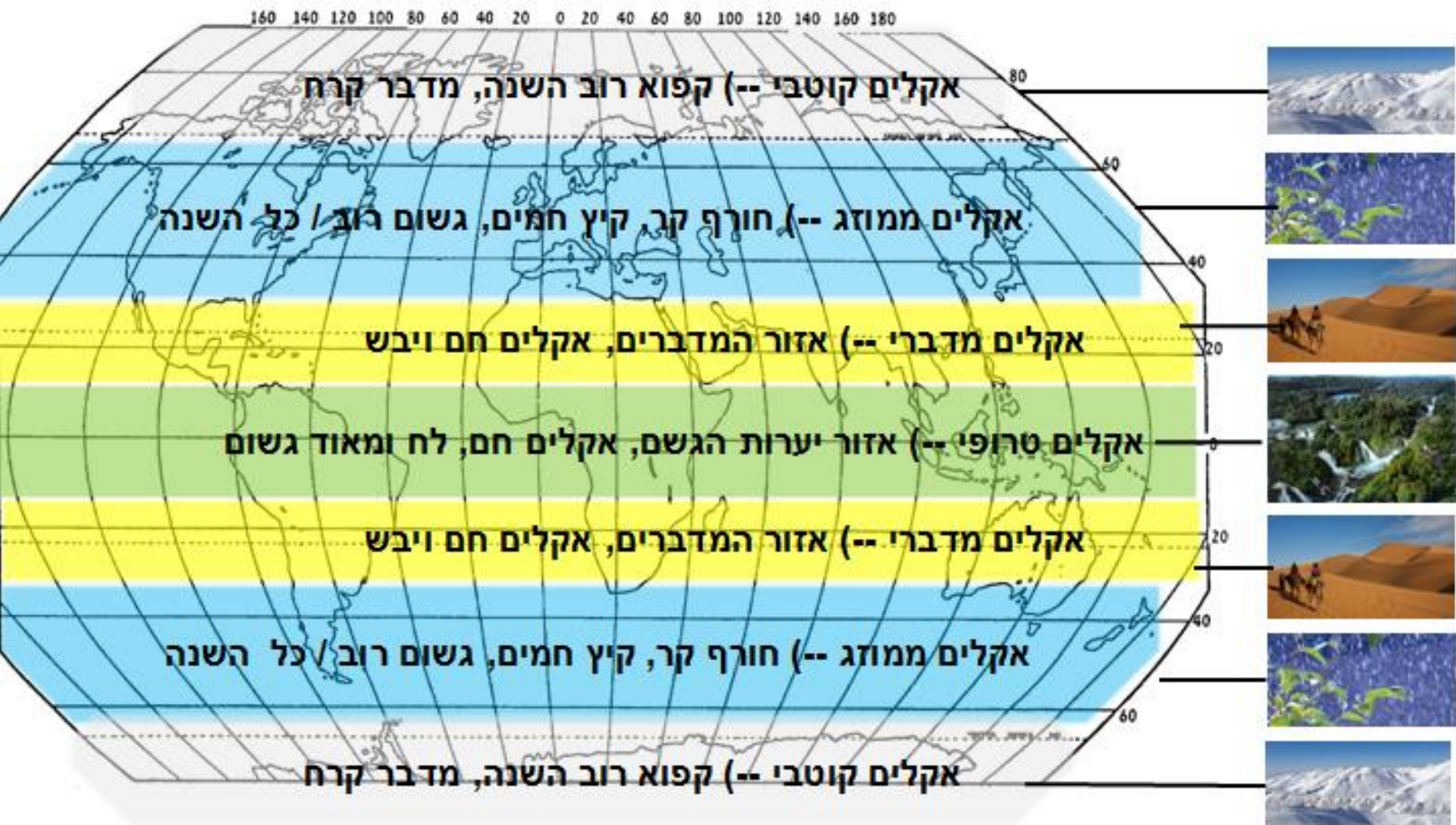
הרים גבוהים

- מטרה : להכיר את מאפייני ההרים הגבוהים
- מי כן מצליח לחיות בהרים גבוהים ?

– האינדיאנים בהרי האנדים, הנפאלים והטיבטים בהרי ההימלאיה. (לסמן על מפת העולם האישית). הם חיים בד"כ בעמקים שבין הרכסים ומתפרנסים מגידול בעלי חיים. הם מנצלים את המדרונות כדי לגדל גידולים חקלאיים.

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

- השטח של ישראל הוא 21,000 קמ"ר וחיים בה 6 מיליון תושבים. מהי צפיפות האוכלוסייה בישראל?
- אם מיליון איש מגוש דן היו עוברים לגור בנגב – האם השינוי היה בתפוסת האוכלוסייה או בצפיפות האוכלוסייה?

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

• ביערות הגשם קשה לחיות כי :

- יורד הרבה גשם
- יש לחות מאוד גבוהה וצפיפות רבה של צמחיה
- בכלל לא קשה לחיות
- כי פחד אלוהים שם

• תנאי החיים במדבר קשים כי :

- חם ויבש שם מאוד
- כמעט ואין מקורות מים ומזון
- כי יש הרבה בעלי חיים טורפים
- תשובה א ו ב נכונות

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

• בדרך כלל יהיו יותר תושבים ב:

– אזורי חוף הים

– אזורים הררים

– אגני ניקוז

– חצי כדור הארץ הצפוני

• איזו יבשת בעולם לא מיושבת באף אדם,
ומדוע?

• היכן התיישבה רוב האוכלוסייה לפני 4 אלף
שנים

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

• "צפיפות אוכלוסיה" זה:

- מדד המבטא כמה בני אדם בממוצע חיים בשטח
- מדד המבטא התפזרות של האוכלוסייה בשטח
- לא איכפת לי
- אין מושג כזה – המורה המציא

• רשום ליד כל אחד מהמקומות הבאים אם

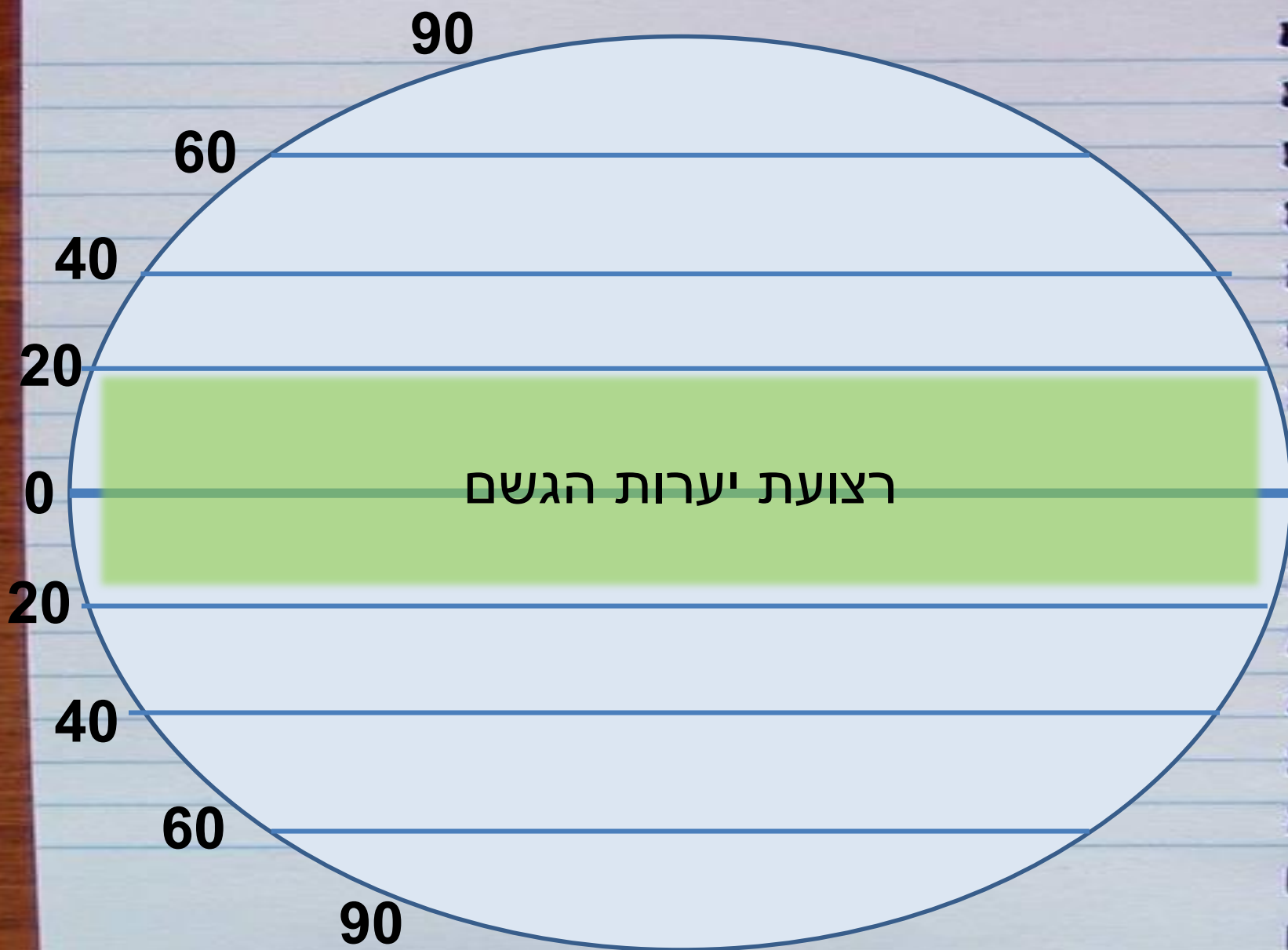
הוא צפוף או דליל : אלסקה (קרובה לקוטב הצפוני), דלתת הנילוס, הר האוורסט, מדבר יהודה, מישור החוף בישראל, נהר הפרת.

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

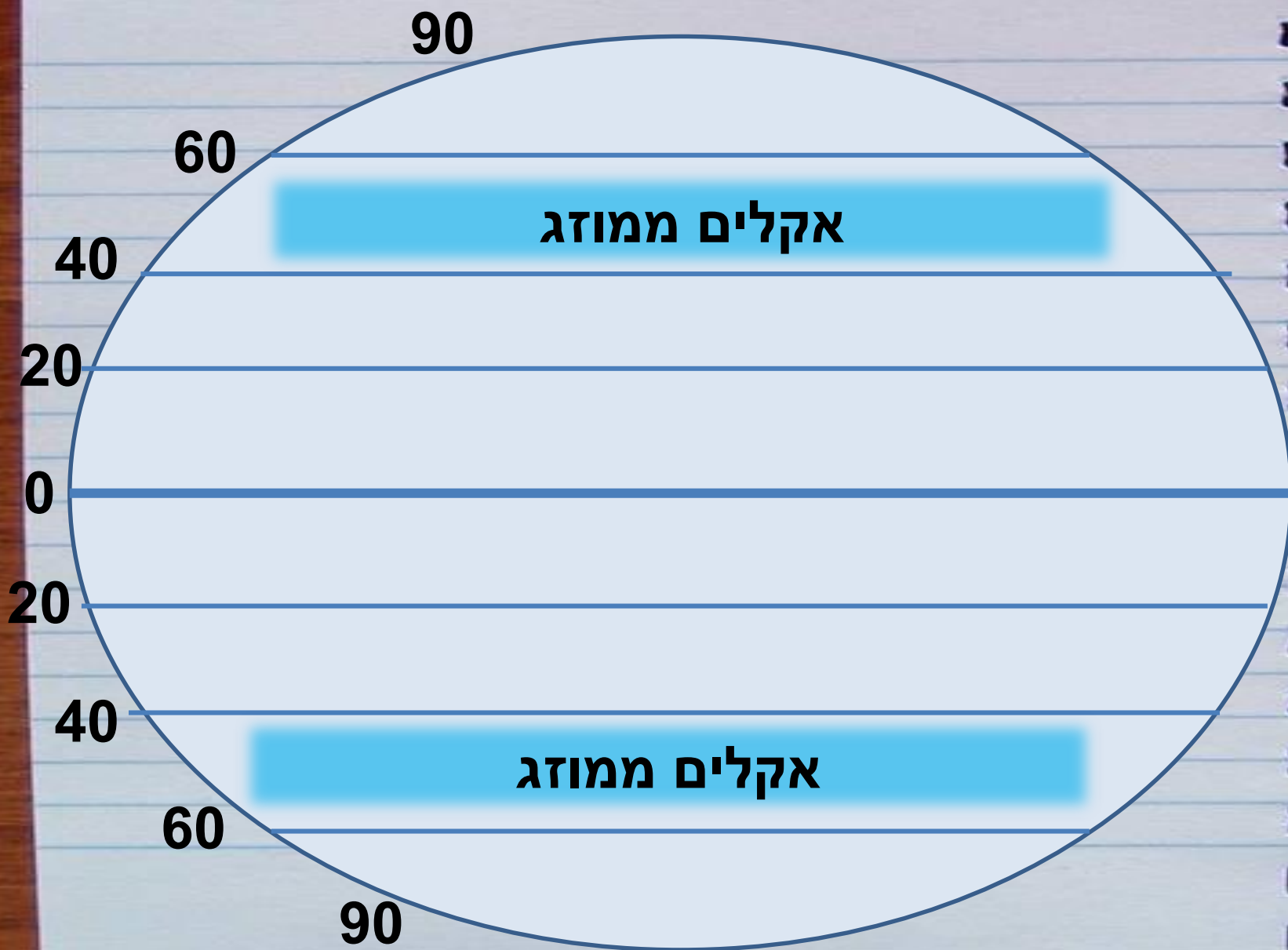
- נכון או לא נכון.
- באזור דליל אוכלוסייה יהיו הרבה אנשים בזכות הקרבה לחוף הים. נכון / לא נכון.
- באזור צפוף אוכלוסייה יהיו מעט אנשים מכיוון שישנם משקעים רבים. נכון / לא נכון.

שיעור 9 : סיכום מאפייני המקומות הדלילים בעולם

- ענה על השאלות הבאות.
- הצג שני גורמים לצפיפות האוכלוסייה בצפון מזרח ארה"ב ולמזרח סין.
- הסבר שני גורמים לדלילות אוכלוסייה באזורים מסוימים בעולם.
- הסבירו את המושגים הבאים.
- תפרוסת האוכלוסייה.
- אזור דליל אוכלוסייה.
- אזור צפוף אוכלוסייה

אקלים קוטבי

90

60

40

20

0

20

40

60

90

אקלים קוטבי